

DVIGUBOS DOMINANTĖS AKORDAI

DVIGUBA DOMINANTĖ (DD)

Mažorinis antrojo laipsnio trigarsis, esąs dominantiniame santykyje su tonacijos dominante, vadinamas **dviguba dominante**. Mes žinome, kad natūraliojo mažoro ir harmoninio minoro funkcinėje sistemoje dominante visuomet yra mažorinė, todėl ir **DD** yra mažorinis trigarsis. Dviguba dominante yra **dominantiniame santykyje** su tonacijos dominante, nes ji sudaryta nuo **D** kvintos (II laipsnis yra **D** kvinta). Kitaip tariant, dviguba dominante yra **dominantės dominante**:

Dviguba dominante yra *netondlinis* akordas, nes savo sudėtyje turi vieną toną (IV paauskštintą laipsnį), svetimą esamai tonacijai ir išeinantį iš jos ribų.

Dvigubos dominantės vaidmuo yra dvejopas:

1. **DD** yra dominante tonacijos dominantei. Sugretinant ją su tonacijos **D**, dominante lyg virsta tonika, kuriai **DD** yra dominantinis akordas. Junginys **DD—D** tada visiškai atitinka junginį **D—T**. Vadinasi, tonacijos dominante harmoninėje eigoje labai gerai paruošiama tolesniam vystymui savo dominante (t. y. dviguba dominante):

Tarp **D** ir **D6** vartojami pereinamieji akordai — **DD⁴** ir **DD³** — lygiai taip, kaip tarp **T** ir **T6** vartojami pereinamieji **D⁴** ir **D³**:

2. Dermės atžvilgiu dviguba dominantė yra chromatizuota subdominantė — $S^{\#}$ arba $S^{\#}_7$. Tuo būdu dermėje dviguba dominantė turi subdominantinę funkciją ir gali pakeisti subdominantę. Būdinga tai, kad **DD** labai efektingai vartojama kadencijoje, ypač prieš K^4_6 :

Musical notation showing a cadence with chords: T, DD6, K⁴, D⁷, T, DD³, K⁶, DD⁶, K⁴, D⁶, DD⁶, K⁴.

Įeinantis į **DD** sudėti IV paaukštintas dermės laipsnis yra *dominantės vedamasis tonas*, kuris ir išrišamas į **D** primą (lygiai taip, kaip dermės vedamasis tonas išrišamas į **T** primą).

Dominantės vedamasis tonas harmoninėje eigoje gali pasirodyti diatoniskai (laipsniškai arba laisvai) ir chromatiškai:

Musical notation showing chromatic and diatonic movement of the dominant leading tone with chords: T, DD, D⁶, S⁶, DD, D, ST, DD, D, T, DD⁶, D.

Ypatingo dėmesio reikalauja chromatinis dominantės vedamojo tono pasirodymas (paaukštinant natūralų IV dermės laipsnį). Vengiant balsų skersavimo, natūralų laipsnį reikia chromatiškai aukštinti tame pačiame balse. Tiesa, tam tikrais atvejais balsus skersuoti galima, pvz., jei skersuojantis tonas yra bosa:

Musical notation showing chromatic movement of the dominant leading tone in a bass voice.

DD grupės akordai

Dominantę platesne prasme visuomet sudaro ne vienas akordas, o tam tikra akordų grupė (**D**, **D⁷**, **D⁹**, **D⁶**, **D⁵**). Dviguba dominantė taip pat apima eilę jos grupei priklausiančių akordų, kurių pagrindinė žymė — paaukštintas dermės IV laipsnis (esamos tonacijos atžvilgiu). Minore šie akordai dar turi paaukštiną dermės VI laipsnį:

Musical notation showing chords 1 through 7a on a staff.

1. **D** trigarsis
- 1a. **DD** trigarsis
2. **D** keturgarsis
- 2a. **DD** keturgarsis
3. Vedamasis trigarsis (\emptyset)
- 3a. Dominantės vedamasis trigarsis (**DD**)
4. Mažasis vedamasis septakordas (**D⁵7**)
- 4a. Mažasis dominantės vedamasis septakordas (**DD⁵7**)
5. Sumažintas vedamasis septakordas (**D⁵°7**)
- 5a. Sumažintas dominantės vedamasis septakordas (**DD⁵°7**)
6. Didysis **D⁹**
- 6a. Didysis **DD⁹**
7. Mažasis **D⁹** (**D^b9)**
- 7a. Mažasis **DD⁹** (**DD^b9)**

DD grupės akordai ne visi vienodai dažnai vartojami:
DD trigarsis vartojamas palyginti retai.
DD keturgarsis vartojamas labai dažnai.

Dominantės vedamasis trigarsis vartojamas dažniau mažore, negu minore.

Mažasis dominantės vedamasis septakordas vartojamas labai dažnai tik mažore.

Sumažintas dominantės vedamasis septakordas vartojamas labai dažnai. Minore jis vartojamas ir prieš K_4^4 , ir prieš D ; mažore — tik prieš D . Šis akordas mažore prieš K_4^4 ir prieš D^6 vartojamas taip pat, tačiau jo sudėtyje esantis III pažemintas dermės laipsnis sudaro junginyje nenuoseklią slinktį į III natūralų laispnį. Todėl šiame akorde III pažemintas dermės laipsnis enharmoniškai keičiamas II paauskštintu; tada atitinkamai pasikeičia ir akordo pavaldas: septakordas pavirsta kvintsektakordu, kvintsektakordas — terckvartakordu ir t. t.:

Didysis $DD9$ vartojamas gana dažnai tik mažore.

Mažasis $DD9$ vartojamas mažore ir minore.

Visi DD akordai išrišami į D lygiai taip pat, kaip dominantiniai akordai išrišami į T . Todėl tonacijos dominantė junginiuose su DD akordais vadinama **dominantine tonika**.

Šiuos akordus nesunku išrišti į K_4^4 bei į D^6 , jei į juos žiūrime kaip į subdominantinius akordus su paauskštinta S prima:

DD akordai harmoninėje eigoje dažnai paruošiami subdominantiniai akordais, nekeičiant daugumos balsų išdėstymo, o tik alteruojant atitinkamus tonus. Balsų išdėstymą mažiausiai keičiame tais atvejais, kai dvigubą dominantę charakterizuojantieji tonai pasirodo trumpai, tarsi pereinamasis chromatizmas:

Tam tikras balsų skersavimo pavojus susidaro tuomet, kai prieš DD esančiame akorde yra pakartotas tonas, kuris DD akorde turi būti paauskštintas (minore — IV, VI, mažore — IV, II). Norint išvengti balsų skersavimo, reikia laikytis šios taisyklės: kai vienas iš dviejų tonų chromatiškai keičiamas (alteruojamas), antrąjį iš jų reikia vesti ta kryptimi, kuri priešinga pirmojo alteracijai; geriausia tai daryti laipsniškai (diatoniškai ar chromatiškai):

NB Sumažintos tercijos žingsnis čia laikomas laipsniška slinktimi; be to, sumažinta tercija šiuo atveju visuomet išrišama melodiskai.

DD akordai harmoninėje eigoje gali pasirodyti po visų dermės trigarsių ir keturgarsių, išskyrus dominantinės grupės keturgarsių:

DD jungimas su D keturgarsiu

Jungiant bet kokį DD akordą su D keturgarsiu, dominantės vedamasis tonas (IV#) neišrišamas į D primą, o vedamas chromatinu pustoniu žemyn į D septimą arba į DD kvintą (į IV#):

NB 1. Panašiai kaip jungiant subdominantseptakordą (S7) su dominantseptakordu (D7), čia septimą galima vesti laipsniškai aukštin. Pavyzdys nurodytas atvejis ypač tinkamas baigiamojoje kadencijoje be kadencinio kvartseptakordo, kai melodijoje sudaroma laipsniška slinktis iš VI dermės laipsnio į vedamąjį, o po to į T primą.

NB 2. Paralelinės kvintinos, susidarancios kraštutiniuose balsuose priešingomis kryptimis, yra leistinos baigiamojoje kadencijoje.

Dominantės vedamasis tonas vedamas chromatiškai žemyn ir tuomet, kai panaudojami pereinamieji dvigubos dominantės akordai iš D trigarsio į D keturgarsį:

D 6 DD³ D 7 D 6 DD⁴ D 7

Jungiant du keturgarsius kvartos santykiu aukštyn (DD—D arba DD⁵—D⁵), patogiausia greičiau septyniakordą su tercivartakordu, kvintsektakordą su sekundakordu ir atvirkščiai (žr. p. 209).

DD³ D 7 DD 7 D⁴ DD⁵ D 2 DD 2 D⁵

DDS 7 DS³ DDS³ DS 7 DDS⁵ DS 2 DDS⁵ DS 7

Jungiant DD su D⁵ (tercijos santykiu žemyn), septyniakordą patogiausia jungti su kvintsektakordu, kvintsektakordą su tercivartakordu ir t. t. (žr. p. 209).

DD 2 DS DD⁵ DS³ DD 7 DS⁵

Jungiant DD⁵ su D (sekundos santykiu aukštyn), geriausiai siejasi septyniakordas su sekundakordu, sekundakordas su tercivartakordu ir t. t. (žr. p. 209).

DDS³ D⁵ DDS 2 D⁴ DDS 7 D 2

Tačiau šis atvejis reikalauja atidumo. Pirmajame keturgarsyje (DD⁵) septima turi būti žemiau, negu tercija. Sie du tonai išdėstyti keturgarsyje turi sudaryti kvartos intervalą. Priešingu atveju junginyje susidaro neleistinos paralelinės kvintos. Vadinasi, tokiam junginiui negali būti panaudojamas dominantės vedamasis kvintsektakordas (DD⁵₆)¹.

DD akordus jungiant su D keturgarsiu, dominantės vedamąjį toną (IV¹) galima išrišti diatoniskai į D pagrindinį toną. Dominantės septimą tada reikia įvesti šuoliu aukštyn (kiek blogesnis atvejis — tercijos žingsniu žemyn). Dominantės septima paprastai atvedama iš DD primos arba kvintos ir iš DD⁵ tercijos arba kvintos:

DD 7 D 2 DD³ D⁴ DDS⁵ D 2 DD⁵ D 2 DDS 7 D 7

¹ DD⁵₆ tokiam junginiui gali būti panaudojamas tik tuo atveju, jei D keturgarsis sudaromas su seksta vietoj kvintos:

DDS³ D¹

Harmonizavimo pavyzdys

3. Nustatykite ir išriškite šiuos DD akordus:

4. Fortepljonu suharmonizuokite šias melodijas:

5. Raštu suharmonizuokite šias melodijas:

Uždaviniai

1. Paskambinkite įvairiose tonacijose šiuos junginius:

- T-DD³₄-K⁴₆-D7-T
- T-DD⁵₆-K⁴₆-D7-T
- T-DD³₄-K⁴₆-D7-T (mažore)
- T-DD⁵₆-K⁴₆-D7-T
- T-ST-DD⁶-D7-T
- T-ST-DD⁵-D-T
- T-DD³₄-D⁵₆-2-D7-ST-DD⁵₆-K⁴₆-D7-T
- T-DD2-D⁵₆-T-DD7-D⁵₆-T6-DD⁵₆-K⁴₆-D7-T (mažore)
- T(8)-DD2-D⁵₆-T-D⁵₆-D7-ST-DD⁵₆-K⁴₆-D7-T (minore)

2. Nuo tonų la, re, si-bemol, fa-diez, mi, sol-diez sudarykite įvairius DD akordus, išriškite juos į kadencinį kvartsektakordą, o taip pat sujunkite su atitinkamais D ir D⁵ keturgarsių pavidalais.

